

Dörd il əvvəl Bakıda-Dənizkənarı Milli Parkda Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin 2020-ci ildə 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsində qazandığı qələbəyə həsr olunan Hərbi Qənimətlər Parkı yaradıldı. Parkda Ermənistan Silahlı Qüvvələrinə məxsus olduğu bildirilən tank, "Grad" qurğuları, top və digər müharibə texnikası burada yer alır. Prezident İlham Əliyevin "Qələbə" tvitləri, aparıcı media qurumlarına mü sahiblər, xalqa müraciətlərdən ibarət hissələr Parkın ərazisindəki videozalda nümayiş etdirilir.

2021-ci ilin 12 aprelində yaradılan bu parkda ümumilikdə müharibə, döyüş meydanı təəssüratı yaradan mənzərələrlə hər addımda rastlaşırsınız və hər addımda qürur duyursunuz insan.

Bura həmişə küləklidir. Dənizdən əsən külək dünyanın müharibədə od püskürən, bugünkü

Hərbi Qənimətlər Parkı: Azərbaycanın suverenlik simfoniyası

Canını əsgərindən qorumaq üçün qaçır. Çünki qarşısında vətənpərvərlik ruhu iliyinə işləmiş Azərbaycan gənci var. Bu qüdrətli ölkənin sərkərdəsi var. Həmrəy insanları, bir ömrü hər biri Qarabağa yollanacaq insanları var. Bir də Qələbəyə, Zəfərə gedən yolda qısa bir yolculuq var. Silahların, zirehlərin, texnikaların səsi qulaqlarımızda çıqnaqır. Küləyin səsi də bu səslərə yoldaşlıq edəndə bir anlıq düşüncələrdən ayrılır, müharibədən Hərbi Qənimətlər Parkına qayıdıram...

Təkrərlərdə quruyan palçıqdan Qarabağın ətri gəlir

Qarşımda Zəfər var, onu seyr edirəm, qələbənin o heyrətamiz dadını yenidən dadıram. Ətrafım göz baxdıqca uzanan ərazidə hərbi qə-

yerindən tərpənməyə cəsarəti olmayan, indi sadəcə dəmir parçası ömrünü yaşayan hərbi qənimətlərin üzərinə hücum çəkərkən bu viyılıtda 44 günlük payızın sazağını duyuram. Qarabağa-müharibəyə qayıdıram. Qulağıma savaş meydanındakı səslər gəlir, bu silah-sursat, texnikaların fonunda və hərdən küləyin üzümə vurduğu şillələrdə 44 günün 1-ni yaşayıram.

27 sentyabr-10 noyabr... 44 gün

Bilmirəm, bu 44 günün hansındayam. Amma orada-Qarabağda müharibə meydanındayam. Suqovuşanda, Füzulidə, Xudafərinde-yəm, Zəngilan, Qubadlı, Şuşadayam, Ağdam, Kəlbəcər, Laçındayam, bilmirəm, haradayam, amma döyüş meydanındayam. O payızın qonağıyam Qarabağda. Havada heç günəş yoxdur. Amma onun bir doğuşuna ehtiyac var ki... Hava həddindən artıq soyuqdur. Hər tərəf bomboz dağlar, dərələr, düzənliklər-otuz ilin həsrətliləridir. Onları seyr etdikcə sanki mənimlə danışirlər: günəş nədir arzulayırsan? Məgər bu ellərdə 30 ildir günəş doğur? Qovmuşuq onu buralardan. Biz özümüzü soyuğa, sazağa, qaranlığa vermişik. Vətəndən ayrı günəşmi doğur? Qovmuşuq günəşi, "get, biz anamızın qoynuna qayıdanda gəlib üzümüzə doğarsan, işığını hiss edərək, hərəkətini duyur",- demişik. Bax bu səbəbdən də burada nə günəşi axtar, nə doğmasını arzula...

Günəşdən əlimi üzür, ətrafı seyr edirəm. Sazaq ağaclardakı rəngini sarıya döndərməkdə olan yarpaqları ora-bura əsdirməkdən heydən salır. Yorğunluqları lap kənardanca hiss olunur. Yerdəki ot-alaf da eynilə ağaclardakı yarpaqların taleyini yaşayır. Küləyin əsarətindədir, onun hökmünə təbədirlər.

"Burada bahar görəsən necə olur",- deyər düşünürəm. Sanki ətraf ürayimdən keçənləri oxuyur, sazağını şillə edib üzümə cırpır və bahar nədir, bu yerlər 30 ildir baharı qovub buralardan: biz yaşillı, allı-güllü baharı, yayı payıza, qışa qurban vermişik. Payızdan, qışdan solğun rənglər alıb bahara, yaya libas tikmişik. Onu da payız etmişik. Biz baharın bu yerlərə gelişini Vətənə döndənə saxlamışıq. Əlimiz Vətənin əlinə çatanda o əllərlə soyunduracaq payız rəngli libasını baharın. O əllərlə geyindirəcəyik əyninə alça, ərik çiçəyi-tək ağappaq donunu, salçaqı başına şaftalının çəhrayı çiçəyi rəngdə kələğayısını... yaşıl rəngi əllərimizlə don biçəcəyik bu dağlara, bu düzlərə, dərələrə... indi bizim rəngimizsə boz, qara, gördüyün bu sarı, bir də həsrət rəngidir...

Təbiətlə bu söhbətdən ətrafdakı qulaqbatı-

ricı səslər ayırır məni. Belə dəhşətli səsləri ilk dəfədir eşidirəm. Bu səslər hər dəfə yenilənəndə vücudumdan keçir, bütün bədənimi dolanıb sonra bayıra çıxır. Payızın sazağı ilə bu səslər ehtiyac var ki...

Payız əsgərimin üzündə bahar

Burada payız müharibədən, müharibə payızdan rəng alıb. Rəngi kimi adamın bədənində qanını dondurən soyuğu da eynidir: payızın sazağı, müharibənin soyuğu. Adamın iliyinə işləyir bu sazaq, soyuq. Bir hərəkət, bir sızqı gün işığı axtarıram. Yoxdur o, sanki ərşə qalxıb. Bombardmanın dumanı bir anlıq çəkildənə nəzərlərim əsgərimin üzündə dolaşır və səhərdən bəri axtardığımı tapıram. Torpaq, Vətən uğrunda sinəsini sipər edən əsgərimin üzündə ehtiyac var ki, burada bahara oxşar tək o sevgidir. Tək o çöhrələrdə günəş doğur. Tək o üzələrdə işıq var. Bu payızın sazağını da, bu müharibənin dəhşətli səsinə də tək o sevgi susduracaq gücə malikdir: payızı bahar edəcək qədər, qaranlığa işıq saçacaq qədər, soyuğu ılıq bir hərəkətə çevirəcək qədər...

Səngərdə səhəri axşam, axşamı səhər edir əsgərim. Gecənin qaranlığında od yağışının işığında leysan kimi ələndiyi görünən payız yağmurunda islanırsınız, tərpənmirsiniz, ehtiyac var ki, yerindəcə də dayanırsınız, bədəninizin hərəkəti ilə əynində quruyur paltarları. Bir an geri çəkilmirsiniz. Bu dəhşətli səslərin içərisində hərdən nəğmələr də eşidilir. Vətəndən, anadan, torpaqdan oxuyurlar:

Əzizim kətan yaxşı,
Geyməyə kətan yaxşı.
Gəzməyə qürbət ölkə,
Ölməyə Vətən yaxşı.
Qarabağ şikəstəsinin də səsi gəlir uzaq səngərlərdən:

Könlüm keçir Qarabağdan,
Gah bu dağdan, gah o dağdan.
Axşamüstü qoy uzaqdan,
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın şikəstəsi...

Üzü, qulaqları, əlləri qıpqırmızıdır əsgərimin, sazaq yandırır, qızardır. Bu qırmızı rəng nəre çəkən igidimin düşmən üzünə hücumunun da rəngidir. Nəre səsinin rəngidir. Qarış-qarış qələbənin rəngidir. Azad olunan kəndlərdə dalğalanan bayrağımızın rəngidir. Bu rəng payızda bahar rəngidir... Qarabağın payızını bahar edən rəngdir. Vətən, torpaq uğrunda canından keçənlərin torpağı lələləşdirən rəngidir. Bu qan həm də payızda torpağın aclığını doyuran sudur, su rəngidir...

Payız Qarabağ müharibəsinin zaman, mə-

kan, fəsil anlamıdır əbədiyyən. Haqqı unudulmazımızdır. Payız anasıdır bahar üzlü əsgərimin. Yarpağı yastığı, yorğanı, sinəsi ana qoynudur. Budur, şəhidim var, payız ana qoynuna alıb onu, gözələrindən yaş ələyir üstünə. Laylay deyir: bu laylayda həm balasını oxşayır, həm elini. "Sənə qıyan əllər qurusun"la, "Gəlməsəydiniz bu yurdun düşməndə bağrı qan olardı" cümlələri tez-tez bir-birini əvəz edir Payız ananın dilində. O, balasını ağılayır, bir gözündə ələm, birində qürur. Birində əbədi kədər, birində əbədi torpaq vüsali. Hicranı didib dağdan o vüsəl. Şəhidimin qanı rəngindəki vüsəl. Əsgərimin gözünü yumduğu qara rənglə ruhunun pərvazlandığı ağ və mavi rənglər arasındakı qəhrəmanlığın, ölməzliyin bəxşisi vüsəl... Qarabağın qara bəxtindəki ağ rəngli vüsəl...

Od püskürən silahlar

Yenə də bilmirəm, torpaqlarımızın hansındayam. Amma 44 günlük müharibənin bir günündə oradayam. Müharibə meydanında dəhşətli səslər var. Bu səslər od püskürən, ömürləri yarımçıq qoyan zireh, artilleriya, qoşqu və silah-sursatlardan çıxır. 30 ilin əvvəlində-Birinci Vətən Müharibəsində torpaqlarımızın işğalına fərman verənlərin istəkləri naminə düşməni təchizatlandırdıqları silahların on, iyirmi qat artıqdır bu silahlar. Dayanmadan-durmadan od püskürürlər. O avtomobillər 30 ildə torpaqlarımızda düşməni istehkamlarının yaradılmasına, səngərlərin qazılmasına, minaların basdırılmasına xidmət edib. Bizim torpaqlarımızda bizlərə təhlükə yaratmaq üçün istifadə edilib.

Bu silahların bumunda soydaşlarımız Qarabağdan-öz doğma ata-baba yurdlarından didərgin salınıb. Gecənin yarısında bu silahların dəhşətli səsi vahimə ilə girib evlərə. Ömürləri yarımçıq qoyub, körpələri qanbağır edib, onların məsum dünyasına zərbələr endirib. Bu silahlar 30 ildir, yurd təşnəsi çəkib ürəklərə. Səpələyib minlərlə insanı ölkəmizin bölgələrinə. Adlarını köçkün, qaçqın qoyub bu silahlar onların. 30 ildə yalnız yuxularda doğma həyatlarına qədəm qoyub şuşalırlar, laçınlılar, kəlbəcərlilər, ağdamlılar... bu silahlarla zorla evindən çıxarılanlar 30 ildə bayramlarda ağlayıblar, əzizlərinin qəbirələrini ziyarət edə bilməyiblər.

Susdurur əsgərim o silahları. Bir-bir susdurur. Kəndbəkənd, şəhərbəşəhər susdurur. Çevirir od püskürən ağzını düşməne tərəf, "artıq 90-cı illər deyil",- deyir. Bir addım da irəliyə gələ bilməzsiniz. Qarşınızda güclü Azərbaycan ordusu var. Bu ordunu üstələyə nə cəsarətiniz, nə də gücünüz çatır. Çıxın bu torpaqlardan, siz in olmayan, təlahınız olan torpaqlardan...

Düşməni silahını, texnikasını qoyub qaçır.

nimətlərlə doludur. Od püskürən silahlar necə də susub. Onların gücü əllərdən alınıb, cəsarətsizləşiblər. Sadəcə dəmir parçalarına çevriliblər. Beş il öncə üstümüzə hücumla gələn, yüzlərlə igidimizin ömrünü, arzuvarını yarımçıq qoyan silahlar... Yüzlərlə igidimizin sağlamlığını ələndən alan silahlar. Yüzlərlə ananın göz yaşı, atanın əylmiş qəddi olan silahlar... Yüzlərlə balanın atasızlığına səbəb, yüzlərlə qadının sevdini ələndən alan silahlar... Müharibədən sonra onlarla dünyaya gələn uşağın ata üzünü görməsini əngəlləyən silahlar... Neçə-neçə nişanlı qızın hicran dağı silahlar... Necə də susublar. Sanki bütün bunları edən onlar deyilmiş. Gəncədə, Bərdədə, Ağdamda günahsız insanların qətlinə hökm verən deyilmişlər. İnsanların qurulu evlərini dağdan deyilmişlər. Həyat-bacalarında işlədikləri yerdəcə ömürlərini tamamlayan deyilmişlər...

Düşməni silahlar... Yağların əlləri dəyən, nəfəsləri içərisinə dolan mürdar silahlar. Yeni torpaqların işğalı üçün düşməni ömrünü yerinə yetirən silahlar... Baxdıqca Zəfərimiz üçün qürur duyduğum, itkilərimiz üçün susqunluqlarından belə qisas almaq istədiyim silahlar, texnikalar, avtomobillər...

Bütün bu düşüncələrin fonunda gözələrim tankların, avtomobillərin, qoşquların təkrərlərinə sataşır. Qurumuş palçıqlar düşüncəmə hakim kəsilir. Bu texnikalar düşmənidir, ancaq o palçıq bizimdir. Bizim torpaqların 44 gündə payız yağışları ilə islanıb palçıqlaşan parçasıdır. Əlimi atıb o palçıqdan bir parça qoparıb, əlimdə oxvlayıram, burnuma tərəf yaxınlaşdırıram. İlahi, bu palçıq qurusu Suqovuşan, Füzuli, Xudafərin, Zəngilan, Qubadlı, Şuşa, Ağdam, Kəlbəcər, Laçın... qoxur. Nə qədər doğma ətir saçır. Bu munis duyğu bir az öncə parçalamaq istədiyim texnikaların əslində günahının olmadığını anladır mənə: onlar cansızdır, kimlərinse iradəsi ilə hərəkət etdirilən əşyalardır. Nə yazıq ki, bəxtlərinə erməni kimi mürdar məxluqlara məxsusluq yazılıb. Nə xoşbəxtdirlər ki, erməni məbusluğundan çıxıb belə bir gözəl ölkəyə gətirilmək kimi alın yazına malik olublar. Nə bəxtəvərdirlər ki, üzərlərində biz millətin bir ovucu üçün canını verməyə hazır olduğu torpaq var.

Qürur parkı-Hərbi Qənimətlər Parkı. 30 il torpaq həsrəti ilə yaşayan soydaşlarımızın, bir qarış torpağını düşməni tapdığı altında qoymayan azərbaycanlıların iftixar parkı. Tarixin fəxrət səhifəsi, 300 ilədək zaman kəsiyindən sonra bütövləşmiş Azərbaycanın suverenlik simfoniyası -Hərbi Qənimətlər Parkı.

Mətanət Məmmədova